

Osaaminen kohentaa työllisyyttä

SAK:n työmarkkinakatsaus
Kevät 2019

TYÖTÄ

TOISTEMME

PUOLESTA

Työmarkkinakatsauksen kokoa valtiotieteiden tohtori **Patrizio Lainà**, joka vastaa SAK:ssa makrotalouteen, rahoitusvakauteen ja harmaaseen talouteen liittyvien asioiden valmistelusta. Myös rahaliitto EMUn kehittämiseen liittyvät kysymykset, kauppapolitiikka sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiopoliittiset näkemykset ovat hänen vastuullaan.



ekonomisti
Patrizio Lainà
patrizio.laina@sak.fi
+358 40 583 4432
@PatrizioLaina

TYÖTÄ

TOISTEMME

PUOLESTA

Sisällys

Mikä on SAK:n työmarkkinaindeksi?	2
SAK:n työmarkkinaindeksi keväällä 2019	3
Tulokset tiiviisti	4
Työmarkkinoiden nousukiito tasaantuu	5
Työllisyysmittarit osoittavat vastakkaisiin suuntiin	6
Palkat nousussa, mutta korotusten taso edelleen maltillinen	8
SAK:n ratkaisuja: Osaaminen kohentaa työllisyyttä	10
Työllisyyskehitys eriytynyt koulutustaustan mukaan	11
Ammatillisen koulutuksen takaaminen tehokasta työllisyyspolitiikkaa	13

Mikä on SAK:n työmarkkinaindeksi?

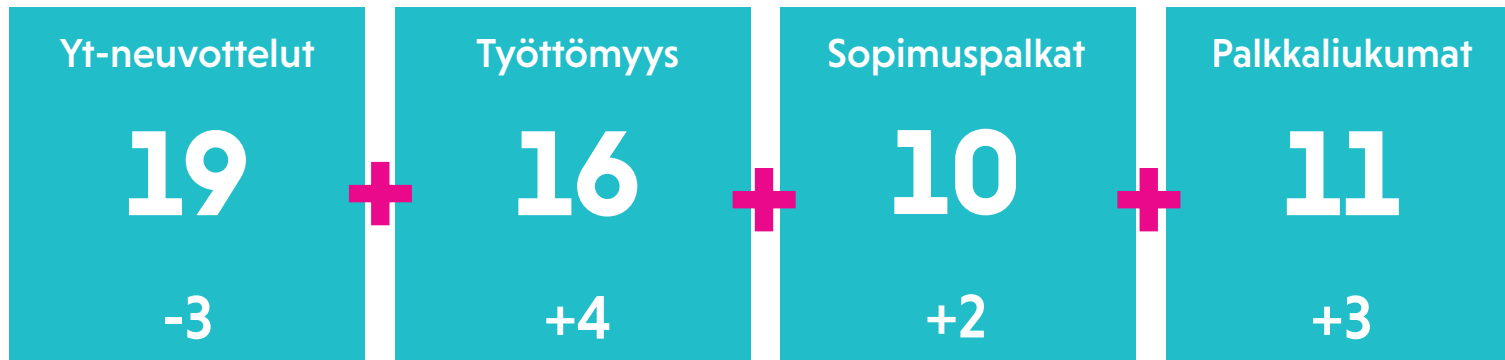
- SAK:n työmarkkinaindeksi tuottaa ajankohtaista tietoa työmarkkinoiden kokonaiskuvasta päättäjille, asiantuntijoille ja medialle. Indeksi on hyödyllinen työkalu työllisyys- ja palkkakehityksen ymmärtämiseen.
- Indeksi kuvaa työmarkkinoiden lämpötilaa, joka voi saada arvon 0–100.
- Mitä korkeampi arvo on, sitä "kuumempina" käyvät työmarkkinat. Vastaavasti mitä alhaisempi arvo, sitä "kylmempi" on työmarkkinatilanne.
- Julkaisemme indeksin kaksi kertaa vuodessa.
- Se sisältää yt-neuvottelunalaiset, työttömyysasteen, sopimuspalkat ja palkkaliukumat.
- Lähteinä SAK ja Tilastokeskus.

Lue tarkempi menetelmäkuvaus

<https://www.sak.fi/tyomarkkinakatsaus>



SAK:n työmarkkinaindeksi keväällä 2019



Työmarkkinaindeksi koostuu työllisyys- ja palkkakehityksestä, joissa molemmissa on kaksi mittaria. Indeksikoostuu siten neljästä osaindeksistä, joista kukin saa arvon 0–25:

1. Yt-neuvottelujen alaiset henkilöt
2. Työttömyysasteen trendi
3. Sopimuspalkkojen muutos
4. Palkkaliukumien muutos

Tulokset tiiviisti

- Työmarkkinoiden pari vuotta kestänyt nousukiito on nyt tasaantumassa.
- Yt-neuvottelunalaisten määrä on kääntynyt nousuun ennätysalhaisista lukemista.
- Työttömyys on alentunut rivakasti ja lähentelee globaalia finanssikriisiä edeltävää tasoa.
- Perusasteen koulutuksen varassa olevien työllisyys on erkaantumassa muista.
- Sopimuspalkoissa nollakorotusten linja on jäänyt taakse.
- Kuluvan vuoden sopimuskierron paljastaa, saako palkkakehitys lisävauhtia.
- Palkkaliukumien ovat hieman piristyneet, mutta edelleen maltilliset.
- Edellisen sopimuskierron paikallisesti jaettavat erät ovat hillinneet liukumia.

Työmarkkinoiden nousukiito tasaantuu

Pari vuotta kestänyt rivakka nousu työmarkkinoilla vaikuttaa nyt tasaantuvan. Työmarkkinaindeksi saa arvon 56 vuoden 2018 viimeisellä neljänneksellä.

Työmarkkinaindeksi pysyy täsmälleen samalla tasolla kuin edellisellä neljänneksellä. Nousua puolen vuoden takaiseen on kuitenkin peräti kuusi pistettä.

Globaalin finanssikriisin jälkeen työmarkkinatilanne on kokonaisuudessaan valoisin sitten vuoden 2011 lyhyeksi jääneen elpymisen. Finanssikriisiä edeltävästä työmarkkinoiden kuumenemisestä ei ole mitään merkkejä ilmassa.



Työllisyysmittarit osoittavat vastakkaisiin suuntiin

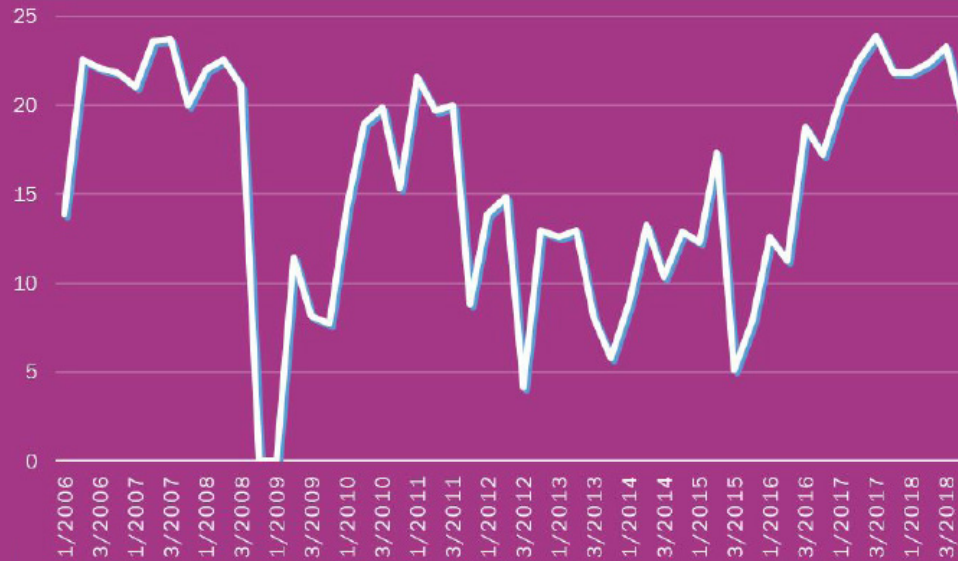
Seuraavaksi Työmarkkinakatsaus tarkastelee kunkin osaindeksin kehitystä, aloittaen työllisyydestä.

Työllisyyskehityksestä on hieman ristiriitaista tietoa, sillä yt-neuvottelunalaisten määrä on kasvanut, mutta työttömyys jatkanut vauhdikasta alenemista. Yt-neuvottelunalaisten kasvu saattaa osaltaan kertoa työmarkkinoiden normalisoitumisesta, sillä yt-neuvottelunalaisia oli poikkeuksellisen vähän vuosina 2017–2018.

Yt-neuvottelut

19
-3

Yt-neuvottelunalaisten osaindeksi



Yt-neuvottelunalaisten osaindeksi laski kolme pistettä puolen vuoden takaisesta oltuaan jo lähes maksimilukemissa. Osaindeksi on edelleen historiallisesti tarkastellen korkealla, eli 19 pisteessä. Suurimman osan laskusta selittää Suomen suurimman finanssiryhmän OP:n 6 000 työntekijää koskevat yt-neuvottelut, mikä on puolet vuoden 2018 viimeisellä neljänneksen uusista yt-neuvottelunalaisista. OP:n tapauksessa muutokset koskevat organisaatorakennetta, työtehtäviä ja toimintatapoja, eikä neuvottelujen odoteta johtavan suuriin irtisanomisiin.

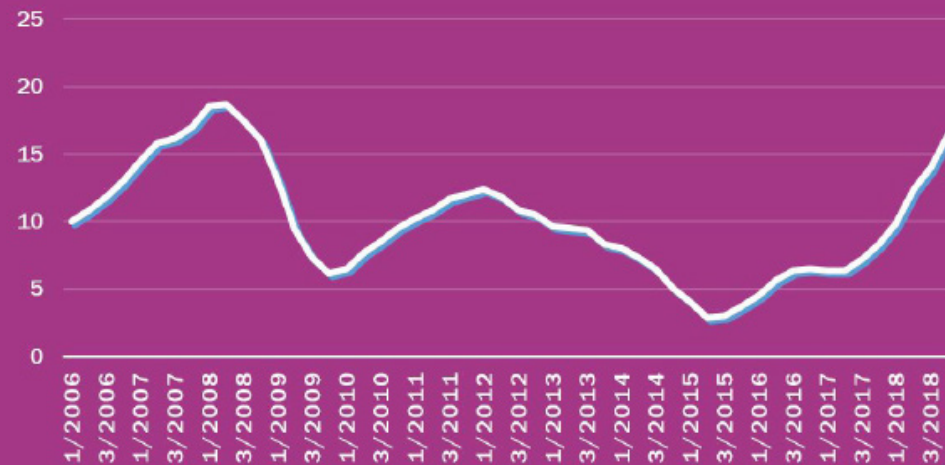
Työttömyysasteen osaindeksi on kehittynyt vauhdikkainta tahtiaan koko tarkastelujaksolla. Se tarkoittaa työttömyysasteen nopeaa alenemista. Nousua puolen vuoden takaiseen on peräti neljä pistettä. Osaindeksi on selvästi korkeammalla tasolla – 16 pisteessä – kuin kertaakaan globaalin finanssikriisin jälkeen. Työttömyysasteen trendi oli painunut jo 6,7 prosenttiin vuoden 2018 viimeisellä neljänneksellä. Jos samanlainen veto jatkuu, globaalia finanssikriisiä edeltävät lukemat rikotaan seuraavassa työmarkkinakatsauksessa puolen vuoden päästä.

Työttömyys

16

+4

Työttömyysasteen osaindeksi



Palkat nousussa, mutta korotusten taso edelleen maltillinen

Palkkakehitys on vihdoin nytkähtänyt liikkeelle. Palkat nousivat 2,2 prosenttia vuoden 2018 viimeisellä neljänneksellä. Sopimuskorotus muodostaa 1,5 prosenttia, jolloin palkkaliikumaksi jää 0,7 prosenttia. Vaikka palkkakehityksessä on pirstymisen merkkejä, jää se silti historiallisesti vertaillen melko maltilliseksi.

Sopimuspalkat matelivat kaikkien aikojen pohjalukemissa kiky-sopimukseen liittyvien nollakorotusten seurauksena aina viime vuoteen saakka. Vuonna 2018 sopimuspalkat nytkähtivät vihdoin liikkeelle. Vaikka nopeaa nousua onkin tapahtunut, sopimuspalkkojen korotusten taso on edelleen verraten maltillista – etenkin keskellä nousukautta.

Osittain sitä saattaa selittää, että edellisellä sopimuskierröksellä palkoista alettiin neuvottelemaan vuoden 2017 syksyllä, jolloin nousukauden merkit eivät vielä olleet niin selvät.

Sopimuspalkkojen osaindeksi



Sopimuspalkat

10
+2

Palkkaliukumien osaindeksi



Sopimuspalkkojen osaindeksi jäi kymmeneen pisteeseen vuoden 2018 viimeisellä neljänneksellä, nousua puolen vuoden takaiseen oli kaksi pistettä. Kuluvana vuonna alkaa uusi sopimuskierrös, jolloin nähdään, saako palkkakehitys lisävauhtia.

Palkkaliukumien nousukauteen nähden yllättävän matalalla tasolla, 11 pisteessä, vaikka puolen vuoden takaiseen verrattuna nousua kertyikin kolme pistettä. Osittain sitä selittänee edellisen sopimuskierröksen merkittävä paikallisesti jaettavaksi sovittu erä, jolla on padottu palkkaliukumia. Yllättäen palkkaliukumien olleet selvästi suurempia edeltävällä laskukaudella vuosina 2013–2015 kuin vuonna 2016 alkaneen nousukauden aikana.

Palkkaliukumien

11

+3

SAK:n ratkaisuja: **Osaaminen kohentaa työllisyyttä**

Tämä teemaosio antaa keinoja, miten työllisyyttä voi parantaa erityisesti koulutuksen näkökulmasta.

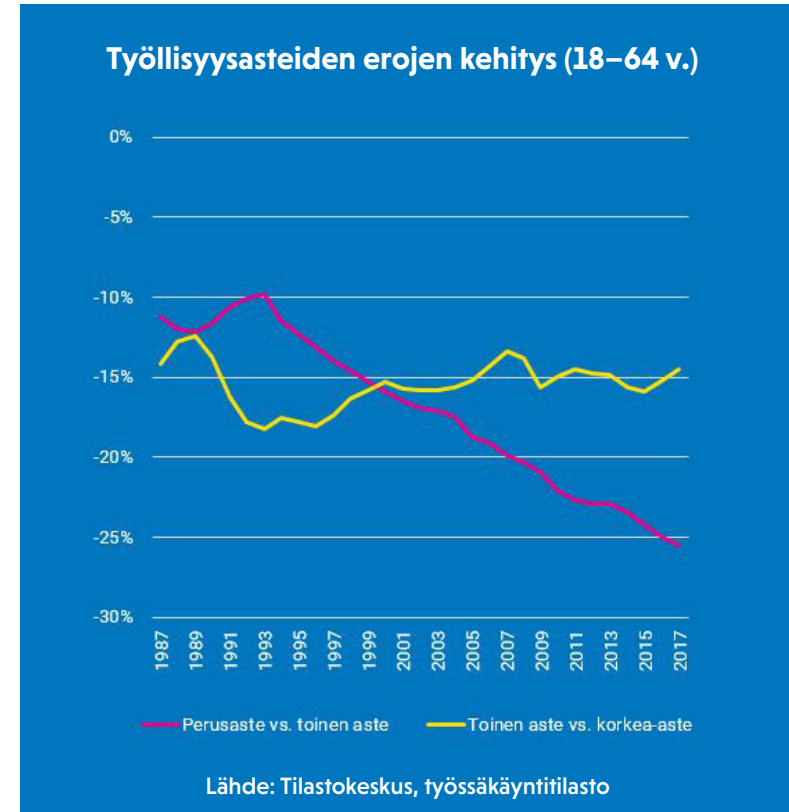
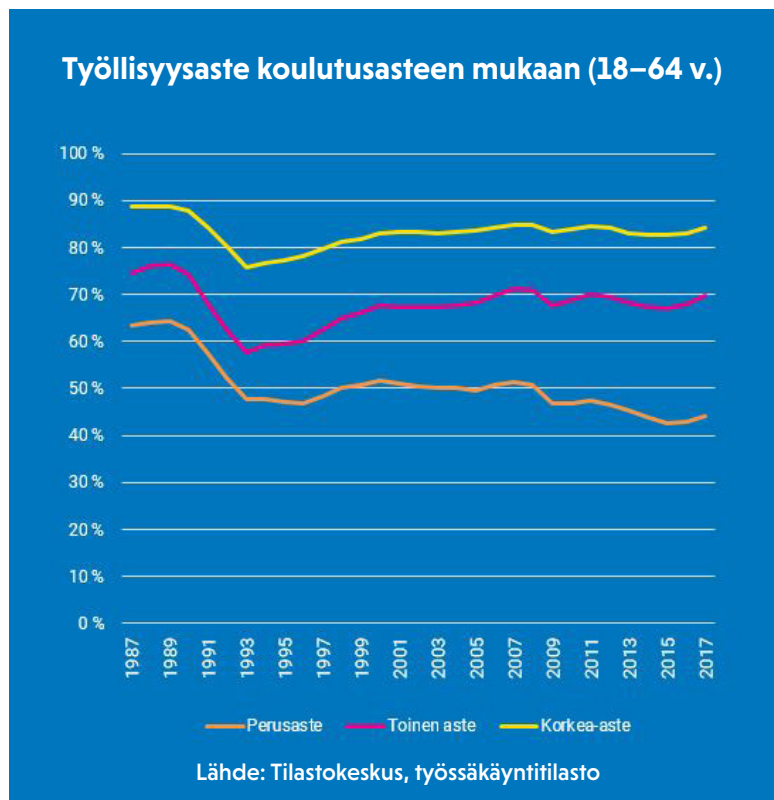
Onko meillä varaa enää yhteenkään ilman toisen asteen tutkintoa valmistuneeseen nuoreen?

Hyviä keinoja parantaa työllisyyttä

- Toisen asteen koulutuksen takaaminen.
- Oppivelvollisuuden pidentäminen 18 ikävuoteen.
- Ammatilliseen koulutukseen panostaminen.
- Perustaitotakuu korjaamaan puutteita luku-, lasku- ja digitaidoissa.
- Muutosturvan parantaminen.
- Työttömien palveluihin satsaaminen.

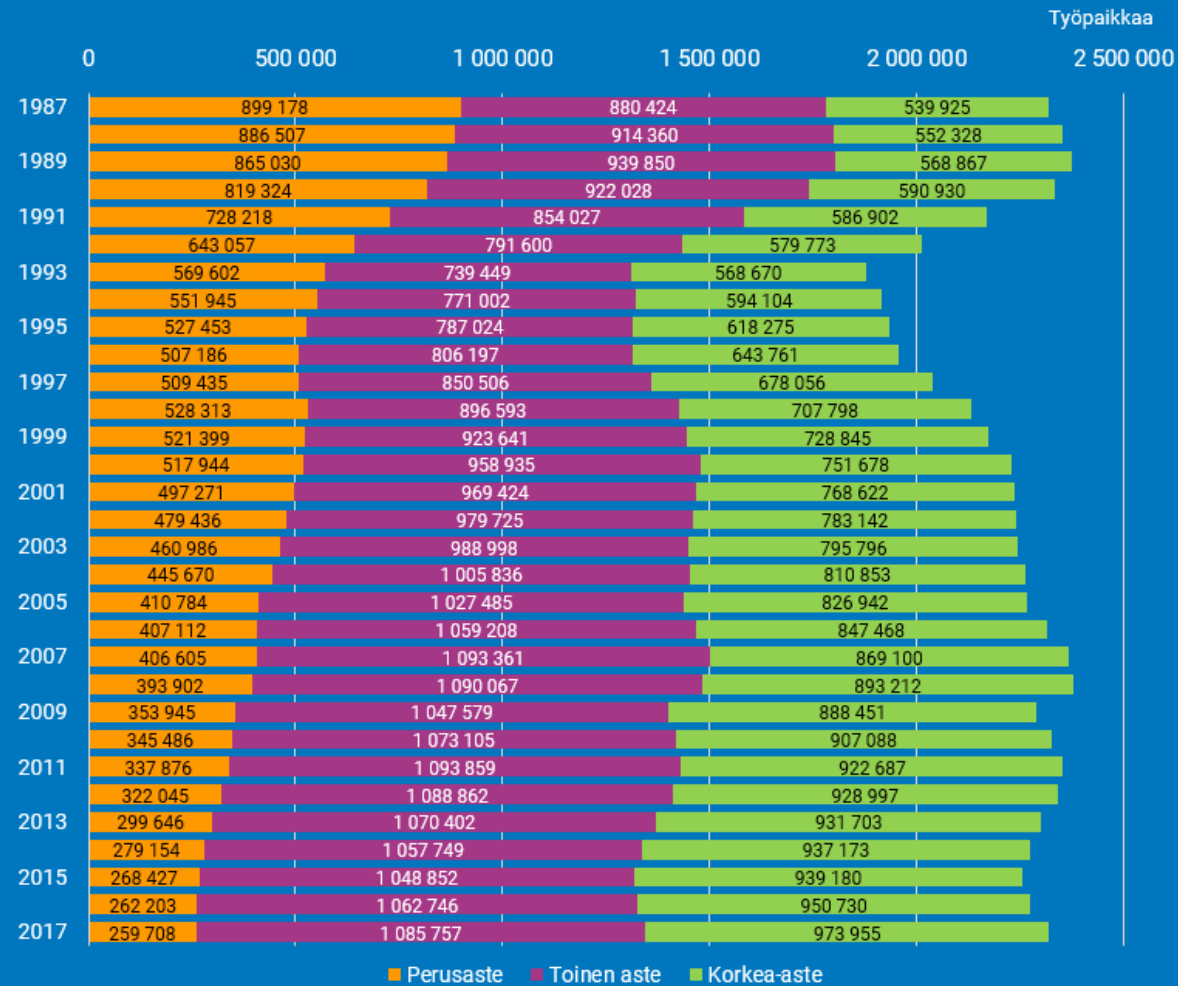
Työllisyyskehitys eriytynyt koulutustaustan mukaan

Työllisyysaste on jo pitkään ollut sitä korkeampi niiden joukossa, mitä korkeamman asteen koulutus on. Työllisyysasteet ovat lähteneet erkaantumaan koulutusasteen perusteella jo 1990-luvulla. Etenkin perusasteen ja toisen asteen koulutuksen varassa olevien ero työllisyysasteessa oli vielä vuonna 1993 vain 10 prosenttiyksikköä, vuonna 2005 19 prosenttiyksikköä ja vuonna 2017 ero oli paisunut jo 26 prosenttiyksikköön. Jos aiemmat merkit pitävät paikkansa, kasvaa ero entisestään tulevaisuudessa.



Sen sijaan työllisyysasteen ero toisen asteen ja korkea-asteen koulutuksen saaneiden välillä ei ole kasvanut ajan kuluessa. Korkeakoulutettujen työllisyysaste on pysytellyt noin 15 prosenttiyksikköä korkeammalla tasolla kuin toisen asteen koulutettujen. Toisen asteen koulutuksen saaneiden työllisyysaste vaikuttaa kuitenkin olevan hieman suhdanneherkempi. Korkea-asteen koulutuksen saaneiden työllisyysaste ei ole juurikaan vaihdellut suhdanteiden mukana lukuun ottamatta 1990-luvun lamaa.

Työpaikkojen muutos koulutusasteen mukaan 1987–2017



Lähde: Tilastokeskus, työssäkäyntitilasto

Ammatillisen koulutuksen takaaminen tehokasta työllisyyspolitiikkaa

Perusasteen koulutuksen varassa olevien halu työskennellä tuskin on muuttunut ajan saatossa. Pikemminkin havaittua kehitystä selittää työelämän muuttuminen. Työstä on tullut haastavampaa ja vaativampaa, eivätkä pelkän perusasteen koulutuksen myötä hankitut tiedot ja taidot välttämättä aina riitä.

Perusasteen koulutukseen nojaavien työpaikkojen määrä onkin selvästi vähentynyt. Kun vielä vuonna 1987 perusasteen koulutukseen perustuvia työpaikkoja oli 900 000, vuonna 2017 niitä oli enää 260 000. Vaikka korkea-asteen koulutukseen perustuvien työpaikkojen osuus on voimakkaimmin kasvanut, kiinnostava havainto on sekin, että toisen asteen koulutukseen pohjaavat työpaikat eivät ole vähentyneet vaan itse asiassa jopa hieman lisääntyneet.

Koska koulutuksella vaikuttaa olevan vahva positiivinen yhteys työllisyyteen, osaamiseen panostamalla voidaan kohentaa työllisyyttä.

Vähintään toisen asteen koulutuksen takaaminen kaikille nuorille on tehokasta työllisyyspolitiikkaa. Oppivelvollisuuden pidentäminen 18 ikävuoteen kannustaa nuoria pysymään opintiellä vähintään toisen asteen koulutuksen loppuun. Ammatilliseen koulutukseen panostaminen puolestaan lisää opetuksen laatua ja tukisi opintojen edistymistä.

Työikäisten osaamisesta on myös syytä huolehtia – riippumatta siitä, onko henkilö töissä vai työtön. Esimerkiksi perustaitotakuu korjaisi 600 000:n Suomessa asuvan puutteita luku-, lasku- ja digitaidoissa. Muutosturvan parantaminen ja työttömien palveluihin panostaminen puolestaan voivat nopeuttaa uudenlaisen osaamisen kartuttamista ja siten työllistymistä, jos työpaikka katoaa alta.

SAK

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK on Suomen suurin palkansaajakeskusjärjestö, johon kuuluu 17 ammattiliittoa. Lähihoitaja, lentoemäntä, linja-autonkuljettaja, tarjoilija, auton asentaja, rakennustyöntekijä, laivanrakentaja, paperitehtaan työntekijä ja tanssija ovat esimerkkejä SAK:laisista ammattilaisista.

Meidän tehtävämme on rakentaa inhimillistä, turvallista ja oikeudenmukaista työelämää. Siitä syntyy luottamusyhteiskunta, jossa vahva työlainsäädäntö ja kattavat työehtosopimukset sekä sopimisen pitkäjänteisyys luovat työn tekijöiden uskoa tulevaisuuteen.

TYÖTÄ

TOISTEMME

PUOLESTA

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Pitkäsillanranta 3, PL 157, 00531 Helsinki
020 774 000 • sak@sak.fi • www.sak.fi